

Inhoudsopgave

<i>Wat is het belang van adaptieve expertise in jouw werk?</i>	2
<i>Wat zijn voorbeelden van werksituaties die vragen om adaptieve expertise?</i>	3
<i>Hoe adaptief ben jij?</i>	4
<i>Bijlage</i>	6
<i>Bronnen</i>	7
<i>Colofon</i>	8

Adaptieve expertise in het werk

In het werk kom je regelmatig onverwachte en nieuwe situaties tegen. Soms zijn deze zo nieuw, onverwacht en complex dat de kennis en ervaring die je al hebt niet toereikend zijn. Dat zijn situaties waarin je als professional adaptieve expertise nodig hebt om verder te komen. Men spreekt ook wel van wendbaarheid, aanpassingsvermogen of flexibiliteit.

Hoe zit dat in jouw (toekomstig) werk? En hoe adaptief ben jij?

Deze gesprekskaart is een hulpmiddel voor docenten en studenten in het hbo- en wo-onderwijs om in gesprek te gaan over adaptieve expertise. De kaart bevat vragen die uitnodigen tot een onderlinge dialoog en/of een dialoog met professionals uit de praktijk. Zo kom je erachter wat het belang is van adaptieve expertise in jouw werk en waar je staat in je adaptieve expertise ontwikkeling.

Gebruik

De gesprekskaart kan zelfstandig gebruikt worden door docenten en studenten, maar het gebruik wordt idealiter ingeleid en begeleid. Afhankelijk van de doelgroep kan het helpend zijn om de vragen en voorbeelden op maat te maken voor de eigen context.

De gesprekskaart kan zowel digitaal gepresenteerd en besproken worden als worden uitgeprint voor gebruik in groepjes. Er zijn (digitale) invulvelden om notities te maken.

Voor ontwikkelaars en begeleiders van leer-werkomgevingen is er naast deze gesprekskaart een *handreiking* beschikbaar voor het stimuleren van adaptieve expertise ontwikkeling.

Wat is het belang van adaptieve expertise in jouw werk?

Om een beeld te krijgen waar en wanneer in jouw werk adaptieve expertise nodig is, kan het nuttig zijn om daar met anderen een gesprek over te voeren; bijvoorbeeld een gesprek met vakgenoten en collega-professionals. De volgende vragen kunnen daar bij helpen:

- Welke of wat voor een soort onverwachte of complexe situaties kom je tegen in je werk? Kun je daar een voorbeeld van geven?
- Welke ontwikkelingen zie je die de komende 5 à 10 jaar invloed zullen hebben op jouw werk? En welke veranderingen zijn dan nodig?

Noteer hier je aantekeningen, antwoorden en inzichten

Wat zijn voorbeelden van werksituaties die vragen om adaptieve expertise?

Je kunt de volgende labels gebruiken

- om jouw werk te verkennen op zoek naar voorbeelden van werksituaties die vragen om adaptieve expertise,
- om te verkennen welke labels van meer of minder belang zijn voor jouw werk, en/of
- om in te inschatten waar je in je eigen professionele ontwikkeling, van beginnend tot gevorderd beroepsbeoefenaar, ondersteuning zou kunnen gebruiken.

Dit zijn de labels: (zie bijlage voor toelichting)

Het onverwachte

Complexiteit

Technologische innovatie

Nieuwe spelers

Onzekerheid

Disruptie

Tijdsdruk

Over (beroeps)grenzen heen

Ben je op zoek naar verdieping? Luister dan naar gesprekken met professionals over adaptieve expertise in de podcastserie van Adapt at Work. Je vind [hier](#) 7 afleveringen van gesprekken met professionals uit de zorg, bestuur en consultancy, hoger onderwijs, engineering, politie en de training van astronauten.

Hoe adaptief ben jij? ^{1/2}

Onderstaande vragen kunnen je helpen om te kijken waar jij staat in je ontwikkeling als professional met adaptieve expertise.

Stel je voor dat je in een situatie komt waarin bekende manieren van handelen niet volstaan en er wat nieuws van je verwacht wordt:

- Lukt het jou om in die situatie daadwerkelijk tot handelen te komen en zo bij te dragen aan nieuwe probleemoplossende methoden, oplossingen of manieren van werken?
Concreet vraag je je daarbij af:
 - Sta ik open voor andere perspectieven? En combineer ik deze?
 - Ben ik in staat om in interactie met anderen te experimenteren?
 - Durf ik gecalculeerde risico's te nemen?
 - Kan ik een bepaalde mate van onzekerheid hanteren?
 - Ben ik me bewust van mijn eigen kwaliteiten ten opzichte van die van anderen?
 - Kan ik bestaande kennis integreren, aanpassen of uitbreiden?
- Waar zou je jezelf verder in willen ontwikkelen als het gaat om adaptieve expertise?

Hoe adaptief ben jij? ^{2/2}

Wanneer je werkt aan een uitdagend vraagstuk of uitdagingen ervaart op een leer-werkplek, is het zinvol kritisch te reflecteren op je adaptieve expertise en op de ontwikkeling ervan. Die kritische reflectie stimuleert de ontwikkeling van adaptieve expertise ook weer!

De vragen op de vorige bladzijde bevatten verschillende aspecten van adaptieve expertise. Je kunt bij elk aspect stil staan en het koppelen aan persoonlijke en professionele ervaringen.

De volgende tips kunnen helpen om tot kritische reflectie te komen. Je kunt op de plek van xxxx aspecten invullen die voor jou belangrijk zijn, bijvoorbeeld combineren van perspectieven of onzekerheid hanteren.

1. Stel veel (open) vragen om tot de kern te komen

Door veel open vragen te stellen, dwing je jezelf om dieper na te denken over jouw adaptieve expertise en de ontwikkeling ervan. Vraag jezelf bijvoorbeeld: Wat heb ik nodig om xxxx te nemen/krijgen/doen bij dit vraagstuk?

Welke tegenslagen zou ik kunnen verwachten? Hoe wil ik daarmee omgaan? Hoe ben ik ermee omgegaan? Of waar loop of liep ik concreet tegenaan? Wat en/of wie kan mij steunen om meer xxxx te nemen/doen, of beter met iets om te gaan?

2. Wees je bewust van eigen aannames en vooroordelen

Neem de tijd om je eigen aannames en vooroordelen te onderzoeken over jouw xxxx. Denk je bijvoorbeeld bij voorbaat al dat iets niet gaat lukken, of niet interessant is, of dat je het juist heel spannend vindt? Of dat de ander het vast niet weet of kan?

Vraag je af of je opvatting gebaseerd is op feiten, of dat er misschien onbewuste factoren meespelen.

3. Betrek anderen

Vraag medestudenten, collega's, docenten en belanghebbenden hoe zij over jouw xxxx denken. Vraag ze om kritisch mee te denken. Hun inzichten kunnen jouw blik verruimen en blinde vlekken aan het licht brengen.

Noteer hier je aantekeningen, antwoorden en inzichten

Adaptieve expertise in het werk

Gesprekskaart

Bijlage

Deze bijlage hoort bij de bladzijde ‘Wat zijn voorbeelden van werksituaties die vragen om adaptieve expertise?’ De daar genoemde labels worden hier toegelicht met een voorbeeldsituatie.

Het onverwachte

Je moet samen met en onder leiding van een meer ervaren collega, een groepsactiviteit gaan begeleiden. Onderweg naar de locatie waar dat plaats gaat vinden, krijg je het bericht dat je ervaren collega ziek is. Jouw wordt gevraagd nu die activiteit in je eentje te gaan begeleiden.

Complexiteit

Je krijgt van een maatschappelijke partner de opdracht om binnen een bepaalde tijd een oplossing uit te werken voor een concreet vraagstuk waar deze partner mee worstelt. Je moet dat doen als lid van een omvangrijk interprofessioneel en interdisciplinair team. Dat team bestaat uit tussen de 20 a 30 deelnemers en heeft regelmatig en intensief overleg met de maatschappelijke partner. Naast de inhoudelijke oplossing vraag het proces veel aandacht.

Technologische innovatie

In je opleiding heb je als student-professional geleerd om via een vast protocol een werkwijze of behandelplan op te stellen of te ontwikkelen. Nieuwe innovatieve technologie waar je nog mee onbekend bent biedt nieuwe, maar nog onbekende perspectieven op betere behandelingen of oplossingen. Tegelijkertijd is die technologische innovatie niet zonder risico's. Je moet uitvinden hoe jij en je collega student-professionals daar op een verantwoorde manier mee kunnen werken.

Nieuwe spelers

Je krijgt een nieuwe en uitdagende opdracht om een nieuwe integrale werkwijze te ontwikkelen waarmee je bijdraagt aan de leefbaarheid in oude stadwijken waar veel mensen met een multi-problematiek wonen. Je doet dat aanvankelijk vanuit je eigen expertise en de routines die gebruikelijk zijn in jouw werk. Gaandeweg ontdek je dat er meer en meer sectoren, organisaties en professies zijn die je daarbij moet betrekken: van professionals in verschillende domeinen van de publieke sector, private werkgevers tot verschillende bestuurslagen.

Onzekerheid

Je bent gewend om je werk op een terrein van publieke dienstverlening te doen in een omgeving die bekend is en met doelgroepen die je kent. Je weet wat je van hen kunt verwachten en zij weten wat ze van jou kunnen verwachten. Je spreekt letterlijk en figuurlijk dezelfde taal, je bent één van hen. Je wordt nu gevraagd dezelfde vorm van dienstverlening op te zetten in een andere omgeving. Daar wordt letterlijk een andere taal gesproken, wordt tussen de verschillende partijen anders samengewerkt dan je gewend bent en wordt een andere betekenis en waarde toegekend aan de manieren waarop jij gewend bent samen te werken en/of relaties op te bouwen.

Disruptie

Je bent wekelijks een dagdeel verantwoordelijk voor de begeleiding van een drukke groep jongere cliënten. In de gecontroleerde

omgeving van de voorziening waar je werkt en waar alle middelen voorhanden zijn, is de groepsomvang geen enkel probleem. Op een dag valt de stroom uit, is geen van de middelen meer beschikbaar, functioneert de infrastructuur van het gebouw ook niet en kun je niet terugvallen op je routines.

Tijdsdruk

Je bent met collega's aan het werk om een op preventie gerichte campagne op te zetten (onderwijs, volksgezondheid of iets vergelijkbaars). Dit soort campagnes vereisen zorgvuldige voorbereiding en de opzet en de uitvoering van de voorbereiding duren alles bij elkaar 8 maanden. Het thema van die campagne komt door een aantal incidenten kort na elkaar helemaal in de maatschappelijke en politieke schijnwerpers te staan. Tot je schrik hoor je dat de minister belooft dat de campagne volgende maand van start gaat en dat de besturen van de betrokken organisaties daar mee ingestemd hebben.

Over (beroeps)grenzen heen

Voor het bijdragen aan slimme oplossingen voor de grote maatschappelijke vragen van onze tijd moet je een 'challenge based' project uitvoeren met collega's uit verschillende disciplines of beroepen. Om efficiënt stappen vooruit te kunnen zetten is het nodig elkaars kennis, expertise en vaardigheden zo te kennen dat die op een innovatieve manier gecombineerd kunnen worden.

Bronnen

Fluit, L., & de Jong, R. (eds). (2023). *Onderzoek van Onderwijs*. Themanummer Adaptieve Expertise. 52 (3): 1-37.

Fluit, L., Kuijer-Siebelink, W., & Nieuwenhuis, L. (2024). Adapt at Work. Een praktijkgericht onderzoek naar adaptieve expertise ontwikkeling in werk-gerelateerde opleidingscontexten in het hoger onderwijs. Eindrapportage NRO.

Pelgrim, E., Hissink, E., Bus, L., van der Schaaf, M., Nieuwenhuis, L., van Tartwijk, J., & Kuijer-Siebelink, W. (2022). Professionals' adaptive expertise and adaptive performance in educational and workplace settings: an overview of reviews. *Advances in Health Sciences Education*, 27, 1245–1263.

Kuijer-Siebelink, W., Khaled, A., Swennenhuis, P.B., Boere, N., Nieuwenhuis, L., & Fluit, C. (in progress). Adaptive Expertise Development in work-based learning arrangements in Higher Education: a realist evaluation.

Colofon

Dit is een uitgave van het onderzoeksproject Adapt at Work 2024

Redactie: Wieger Bakker, Tanja Tankink, Lia Fluit, Hans Savelberg en Wietske Kuijer-Siebelink

Met medewerking van de consortiumpartners betrokken in Adapt at Work.

Adapt at Work

Adapt at Work is een praktijkgericht onderzoeksproject (2020-2024) door een consortium van zes hogescholen en vijf universiteiten naar de ontwikkeling van adaptieve expertise in leer-werkomgevingen in bachelor- en masteropleidingen. Het aansluitende project Kennisbenutting Plus (2024) bood het consortium extra ruimte om de onderzoeksbevindingen te vertalen naar handvatten voor de praktijk.

Adapt at Work en Kennisbenutting Plus zijn gesubsidieerd door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO).

De projectnummers zijn 40.5.19945.601 respectievelijk 405.16830.029.

HAN University of Applied Sciences
Radboud Universitair Medisch Centrum
Avans Hogeschool
Fontys
Hanzehogeschool Groningen
Hogeschool Utrecht
Maastricht University
Saxion
Universiteit Twente
Universiteit Utrecht
Wageningen University & Research

Vormgeving: Eight.nl

Deze gesprekskaart is beschikbaar via
www.adaptatwork.nl

